

Ennek a számnak az ára 4000 korona.

Negyvenhatodik évfolyam.

12. szám.

Debrecen, 1926 március 20.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Bálozó magyarok és bálozó egyházak.

III.

Mielőtt a bálozó magyarokról a bálozó egyházakra térnék, hadd iktatok közbe egy kis láncszemei a *bálozó papokról*.

A református lelkipásztorok és lelkész-növendékek táncolását és bálozását nem azon az okon kifogásolom, mintha őket valami különleges rendi szentséggel bírónak, illetőleg ilyen „szentség” várományosainak tartanám. Hanem kifogásolom egyszerűen azért, amiért — az előző számban kifejtett okok alapján — kifogásolom a mai táncmulatságokban való részvételt általában minden református keresztyén embernél, aki ad valamit a református és a keresztyén mivoltára és szeretne abban megmaradni komolyan és következetesen. Egy egyszerű „a fortiori” érv az tehát, amelyet ez esetben alkalmazok. Kítől várjuk a komoly és következetes, puritán református keresztyén életfolytatást s az abban való alázatosan tiszta, de egyszerűsággal bíró példaadást, ha nem a lelkipásztorról, vagy attól, aki annak készül? *Corruptio optimi pessima!*

A római katolikus papnak szabály szerint sohasem lehet éjféli után társaságban maradnia, ott ennie, innia és vigadnia — a másnapi miséjére tekintettel. Tudok esetet, amikor katolikus és református lelkészek vegyesen voltak együtt egy kedves és nem is nagyon zajos, vidám családi körben és amazok éjféli előtt egy negyedórával, a közöttük rangban legmagasabbnak egyetlen diskkrét intésére, fölláttak és búcsúztak s a háziaknak eszükbe sem jutott őket marasztalni, ellenben a kálvinista papoktól kissé zokon vették az ugyanakkor való elköszönést, hiszen — mondották vendégszerető jóakarattal — önekik „szabad” ám éjféli után is, mind kivilágos kivirradtig...

Nos hát, amilyen furcsa volna — nemde? — hogyha a református lelkipásztor a maga tár-

saságos éjjelezéseit és „hajnalozásait” azzal akarná igazolni, hogy öneki „szabad”, mert ő bizony nem pópista pap, teljesen ugyanilyen elbírálás alá esik a református lelkész és lelkész-növendék akkor is, amikor a „keresztyén szabadság” címén táncol és bálozik, mert hát ő éppen „kálvinistaságánál” fogva nem kénytelen többé vállalni a „szerzetesi kegyesség” „farizeusi képmutatását” stb. stb.

Mellesleg megjegyezve: mindaddig, amíg bálozó papok lesznek, nem fog kiveszni a *bálozó papleányok és papnék* típusa és — problémája sem!

A bálozó egyházak kérdése már most a legszorosabban összefügg a bálozó papokéval. Gyakorlatilag ugyanis a kérdés a legtöbb esetben a lelkipásztor fölfogása és magatartása szerint dől el. Mert az, csak a lehető legabnormálisabb helyzetekben — mondjuk, pásztornak és gyülekezetnek valami egészen képtelenül rossz viszonya esetén — képzelhető el, hogy az egyházközség vagy annak akármelyik hivatalos vagy társadalmi szerve a lelkész vagy lelkészek legkomolyabb és leghatározottabb elvi állásfoglalása ellenére is nekifogjon bált rendezni toronyra, harangra, szegénységélyezésre vagy bármely más „egyházépítő” célra. Én nem mondom, hogy minden egyes ilyen esetben maga a lelkipásztor és annak családja a közvetlen táncingerlő — de azt állítom, hogy az ilyen kezdeményezések a legtöbb esetben meg sem indulnának, ha a gyülekezet kicsinnye és nagyja tudná azt, hogy általánosan tisztelt és szeretett pásztorja ebben a kérdésben nem ismer megalkuvást és nem kapható még szemelhunyó elnézésre sem. Ellenben megindulnak az ilyen kezdeményezések — harmadszor is ismétlem: a legtöbb esetben — azért, mert a kezdeményezők tudják, hogy szándékuk a lelkipásztorban legalább is jóakarattal elnézéssel, nagyon sokszor pedig egyenesen tettekkel tényező támogatással találkozhat.

Eivileg viszont a kérdést szintén a lelkipásztor képes, tehát köteles is elsősorban helyesen megvilágítani és kertelés nélkül odaállítani a reábizott lelkek elé.

Ennek a módja pedig egyszerűen az, hogy a lehető legkomolyabban vesszük és a lehető legerélyesebben kidomborítjuk az egyháznak — a látható, földi, partikularis, helyi egyháznak is — *a szent voltát*. Ha nemcsak ajkainkon lötyög ott minduntalan az „anyaszent-egyháznak” ma már széles körök előtt pusztán valami avult papi laposság-szamba menő kifejezése, hanem a szívünkbe s az életünkbe is beléhasít. Az egyház szent volta pedig többek között ezt is jelenti: *egyetlen, páratlan, a világi életviszonylatokba maradék nélkül be nem tagolható és semmiféle világi analógia kaptájára nem vonható*. Az egyház nem kaszinó és nem jótékony egyesület, az egyház nem erkölcs-nemesítő vagy közművelődést terjesztő társulat, az egyház nem politikai párt és nem szociális intézmény, az egyház nem temetkezési, kölcsönsegélyező és viszont biztosítási egylet. Ha mindezek akármelyike vagy ezekhez hasonló valami volna, akkor épügy járhatna a világ eszén és épügy alkalmazhatná magát ennek rendjéhez és konvencióihoz, mint ahogyan ezek teszik. De az egyház *a Krisztus teste*, e világban is már az Isten népe, társadalma, a Civitas Dei — egy, a Krisztus lelkétől eggyéorganizált, Isten céljaira kiszemelt, felretett, nevelt, megszentelt, már földi létében is transcendentális értelmű és egészen transcendens célú társaság — Isten szántóföldje, ha egyelőre még konkolyosan is — Isten gyalomja, ha egyelőre még vegyesen vannak is benne jó és hitvány halak.

Ez táncoljon? Ez rendezzen jótékonycélú bált? Ez tegyen ezáltal szomorú, csüggedt, kétségbeejtő bizonyosságot arról, hogy a saját szentes céljaira, a saját gyermekeinek a zsebéből képtelen megkapni a szükséges anyagiakat, ha csak nem, a világ megvénhedt és megrothadt módszerével élve, cigánymuzsikával csalogatja ki azokat? Ez „fosztózzék fel az ő szolgálójának szolgálói előtt, mint ahogy egy esztelen szokott felfosztózni?” (II. Sámuel 6:20-b.)

Nem.

*

Legyen bátorságuk a lelkipásztoroknak ezt a „nem”-et elvi és gyakorlati vonatkozásban — legelsősorban persze önmagukra s a családjukra nézve — kimondani s jóformán egy napról a másra meg fog szünni egyházaiknak bálozási hajlama.

R. I.

Jegyzet. E sikksorozatnak a múlt számunkban közölt II. darabjában a 122. oldal balhasábján alulról a 22. sorban szép művészet helyett **népművészet**, ugyanazon oldal jobbhasábján alulról a 15. sorban önállóvá helyett **öncéllá**, a 123. oldal jobbhasábján felül a 8 sorban lelkiileg is erkölcsstelen helyett **lelkileg** és erkölcsileg olvasandó.

Most olvasom a Pásztortűz c. erdélyi folyóirat 1925 karácsonyi számában az 559. lapon Császár Elemérnek, az egyik legkitűnőbb aesthetikusunknak következő sorait (Erdős Renée: A meztelen táncos c. regénye bírálatában):

„Az író... mindenáron be akarja bizonyítani, hogy a tánc művészete ép oly nagy érték, mint bármely más művészeté. Az ízlés hiányának újabb nyilvánulása. Ha igaz volna ez a tanítás, akkor Goethe és Michel Angelo semmivel sem volnának különbek a legkiválóbb akrobatáknál és jongleuróknál! Nehéz, sőt nem bánom, lehetetlen a ranglétra különböző fokaira elhelyezni a művészeteket, de az bizonyos, hogy nagy értékbeli különbségek vannak köztük s minden művészet annyival magasabban áll, mennél több benne a szellem munkája, a lelki mozzanat. S ebből a szempontból, amelynek érvényéhez, azt hiszem, nem fér szó, a tánc a művészetek sorában a legutolsó — nezetem szerint közelebb áll az akrobaták mutatványaihoz, mint a költészetéhez...” Jól esik tudnunk, hogy ezeket a sorokat reformatus ember (ha nem is pap) írta!

Tárca

Szemelvény Kocsí Csergő Bálint művéből.¹

X. könyv.

A nagyhirű Turretin Ferenc genfi lelkész és theol. tanár beszéde, melyet négy gályarabságból kiszabadult magyar lelkész² jelenlétében tartott 1676 július 10-én a genfi székes-egyházban. — Latin eredetiből fordította: **Borsos Károly**.

Alapige: I. Péter 5. 8.

„A ti ellenségtek az ördög, mint ordító oroszlán széllyel jár, keresvén, kit elnyeljen”.

Az ördög nemcsak kígyói ravaszsággal ejt törbe bennünket, — amiért a szentírás gyakran kígyó alakban szerepelteti, s „ama régi kígyó”-nak nevezi — hanem sokszor mint, mint kegyetlen, vérengző oroszlán tör a mi megrontásunkra.

A „Jelenések könyve” 5. 5. Krisztust is az oroszlán jelképe alatt szerepelteti, nevezvén őt „a Juda nemzetségéből való oroszlán”-nak. Megjegyzendő azonban, hogy a szentírás gyakran ugyanazon elnevezést, ugyanazon jelképet, egyszer jó, másszor rossz értelemben használja. Pl. a kígyót Máté X. 16. jó, 2. Korinth. XI. 3. pedig rossz értelemben veszi. Péld. 28. 1. az oroszlánt az igazakhoz, kegyesekhez; Zsolt. VII. 3., XVII. 12., XXII. 14. 22. a gonoszokhoz; Péld. 28:15., Jerémias 49:19. pedig a zsarnokokhoz hasonlítja. Így érthető, hogy a szentírás majd Krisztust, majd az ördögöt nevezi oroszlánnak; de felette különböző értelemben.

Krisztust bátorsága miatt.

Az ördögöt kegyetlensége miatt. Krisztus oroszlán, amennyiben győzedelmeskedik; az ördög oroszlán, amennyiben veszedelmet hoz. Krisztus az anyaszentegyház üdvére, az ördög annak romlására.

¹ Kéziratban a M. N. M. könyvtárában.

² Bátorkeszi István veszprémi reformatus, Kőpeczi Balázs szkárosi reformatus, Szomódi János szendi reformatus és Leporinus Miklós lutheránus lelkészek.

Így fogva fel a dolgot, hasonló az ördög az oroszlánhoz:

1. Merészségénél fogva: mert valamint az oroszlán minden állat között a legbátrabb, legvakmerőbb; úgy az ördög — erjét tekintve — rendkívül erős, bátorságát tekintve: mindenre kész, semmitől vissza nem riad.

2. Kegyetlenségénél fogva: mert vérszomjas, álnok és gyilkos.

3. Éberségénél fogva: Az oroszlán nyit szemekkel alszik, legmélyebb álmában is figyelni lát. Ezért azt mondják, hogy nem alszik soha, mert szemei nagyok, szemhéjai pedig oly keskenyek, hogy szemeit egészen lefogni nem képesek. Az ördög is ilyen éber; soha sem alszik, csak hogy árhasson az embereknek.

4. Bosszúálló természeténél fogva: Az oroszlán, ha bántják, rendkívül feldühödik; épígy az ördög is.

De ily nagy hasonlatosság mellett is nagy a különbség köztük:

a) Az oroszlán látható; de az ördög láthatatlan s annyival inkább veszedelmes.

b) Az oroszlán gyors, az ördög még gyorsabb.

c) Az oroszlán bator; de az ördög hatalmasabb.

d) Az oroszlán a testet; de az ördög a lelket tépi szét.

e) Az oroszlán csak időnként veszedelmes, mert néha eltelik; de az ördög sohasem szünetel, folytonosan romlásunkra tör.

Ezért a szentírás nem is egyszerűen az oroszlánnak, hanem zsákmány után ordító, szüntelenül ránk leselkedő oroszlánnak nevezi.

Helyesen mondja ordító oroszlánnak:

1. Egyrészt azért, mert miként az éhes oroszlán ordítva rohan kiszemelt áldozatára; épígy az ördög is dühöngve üldözi az emberi lelkeket.

2. Másrészt azért, mert miként az oroszlán ordítására félelemtől megdermedve állanak meg az állatok, vagy mintegy mennykösújtottan földre omlanak (Minélfogva Amos 3 ezt mondja: ki ne félne az ordító oroszlántól?): úgy az ördög erőlködése, fenyegetése, üldözése, mind megannyi ordítások, melyek lehetetlen, hogy a legnagyobb félelemmel ne töltsék el az emberi szíveket.

És pedig annyival inkább, mert nemesak egyszerű, vagy néha-néha történik ez, hanem mindig; mint a szentírás mondja: „folytonosan körülöttünk ólalkodik, keresvén, kit elnyeljen”. Ezért ír az apostol oly szent haraggal arról a rendkívüli sérénységről és kitartásról, mellyel az igazak vesztére tör az ördög. Úgy látszik, céloz Jób 1. 7-re, mely szerint a sátán körüljárja a földet; vagy pedig az országot minden felől környező ellenségre, mely folyton leselkedik, hogy kiszemelje a betörésre alkalmas helyet. Így környez bennünket szüntelen az ördög, hogy hatalmába kerítse lelkünket.

Kikémléli indulatunkat, családi vétkecs hajlmainkat, hogy ezekkel ejtsen törbe bennünket. Egyikünket a kapzsiság, másikunkat a fényűzés, harmadikat az indulatoskodás révén stb.

Így környékez meg minden hívőt — kor-, rang- és nemkülönbség nélkül, — ifjakat, öregeket, nőket, előjárókat és pásztorokat.

Megkönyékez magányunkban, meg a társaséletben.

Megkönyékez minden helyzetben: szerencsében, szerencsétlenségben; magas és alacsony sorsban.

Megkönyékez minden időben: éjjel, nappal, ifjú és férfi korunkban, öregégünkben egyaránt.

Mindég és mindenütt fenyeget és leselkedik ránk, „keresvén, kit elnyeljen”. Nem nyugszik, míg csak büntársakat nem szerez, hogy aztán meg-lakoltassa azokat, kik vele szöveteztek.

Megkönyékez:

1. Mindenféle kísértéssel, bűnre ösztönzéssel.

2. Üldözések által; midőn anyaszentegyházunkban a világi hatalom fegyvereivel erőszakoskodik s az igaz hívőket végveszéllyel fenyegeti.

Így kísérti meg Jóbot. Jób 1.

Így üldözi amaz asszonyt. Jelen. 11. 13.

Így ólalkodik mindennap ama kegyetlen oroszlán a Krisztus nyája körül, keresvén a báránkákat, hogy elragadja s elnyelje azokat.

Mert ugyan honnan veszik eredetüket az anyaszentegyház mindenféle megpróbáltatásai? Honnan a bebörtönzések, üldözések, háborúk, vérengzések s a kegyetlenség ama borzasztó példái, miket a pogány császárok, vagy az egyház más ellenségei, legutóbb pedig amaz Antichristus — ki mindezeknél rosszabb, kegyetlenebb — eszközöltek? ha csak nem amaz alvilági oroszlántól, ki szüntelenül az Úr nyája körül ólalkodik. „keresvén, kit elnyeljen?” Ítéljetek meg atyámfiai, ha vajjon ily ravasz és félelmes ellenségétől környezve, pihenhetünk-e, alhatunk-e nyugodtan? Vajjon nem kell-e folyton örködnünk és fegyverkezünk ama nehéz leszámolásra?

Folytatjuk.

Egyház

A helyi belmisszió kihatása.

(Folyt. és vége.)

Hogy ezek után mi a belmisszió s annak feladata, munkaköre, azt a belmisszió keletkezéséből és történetéből ismerhetjük és határozhatjuk meg legjobban. Belmisszióról a gyakorlati theologusok egyértelműen az 1848-ban Wittenbergben tartott „Kirchentag”-tól kezdve beszélnek. Bár a belmissziói kezdeményezések és törekvések nyomai a megelőző időkben is megtalálhatók s az Urspersgertől 1780-ban alapított német „Christentumgesellschaft”, mely keresztyén szellemű könyvek és traktátusok terjesztésével akart a tömegek krisztianizálása érdekében munkálkodni, a belmisszió egyik előfutáraként tekinthető, annak születési évéül mégis 1848-at fogadhatjuk el, amikor Wichern a wittenbergi „Kirchentag” alkalmából rámutatott a német népelet sötét és döbbenetes mélységeire.

*

gennyeseibe, a gyógyulás lehetőségeire, a gyógyítás módjára és eszközeire. A munka reorganizálására akkor „központi bizottság” alakult s egy év múlva, 1849-ken megjelent — mintegy programként — Wichern „Emlékirata”, melyben következőképpen definiálja a belmissziót: „*Die Innere Mission ist die organisierte Gesamtarbeit der christlichen Liebe zur Rettung der gefährdeten und abgefallenen Massen in der Christenheit, welche von den geordneten christlichen (kirchlichen) Ämtern nicht erreicht werden*”. Tehát: az egyház testétől levált, a Krisztustól elszakadt, a testi, lelki, erkölcsi romlás veszedelmének kitétt, vagy pedig már egyenesen sötéti befolyás alá került tömegek megmentésére irányuló szervezett szeretetmunka, olyan területeken, ahová a hivatalos egyház szava és karja nem ér el. A munka subjektumai a speciális célokat kitűző, azok elérésére dolgozó, minden egyházi megkötöttségtől szabad egyesületek, melyek aztán magasabb organizációk (helyi, tudományi, országos, birodalmi egyesületek) egységébe lépnek.

Igy indult aztán el útjára a belmisszió, hogy az állami életben felvegye a harcot a forradalmi gondolat nemzetbomlasztó propagandájával — az akkori német politikai viszonyok között ezt is feladatának tekintette —, hogy bevilágítsa a börtönök vasrácsos celláiba zárt foglyok sötét világába, hogy erkölcsi téren harcoljon a prostitúció, ponyvairadalom, alkoholizmus veszedelmével szemben és hogy ezeknek elbukott, a társadalomból kiteszített szerencsétlen áldozatait a samaritánus szeretetével felszedje s meggyógyulásukat, megtisztulásukat elősegítse; hogy a nyomor sötét odúinak rabjait levegőhöz, kenyérhez, foglalkozáshoz juttassa; hogy a kivándorlókat, kivándoroltakat, hajósokat stb. lelkipályozását fölvegye; hogy a gyermekvédelem, közegészség ügyét szolgálja s hogy mindezen munkák számára megfelelő, ahhoz értő munkásokat neveljen és képezzen ki.

Tulajdonképpen tehát a belmisszió gyökere a tömegek testi, lelki és erkölcsi életének ijesztő elnyomorodásában, illetve annak az egyházra nézve fájdalmas és ítéletes ténynek világos felismerésében volt, hogy az egyház képtelenné vált arra, hogy a rábízott feladatnak megfeleljen. Hogy miért? Arra itt most nem felelhetünk meg. Ennek a kérdésnek tárgyalása messze vezetne. Csak annyit állapítsunk meg itt, hogy csak természetes, ha a „pap” nem ért el mindenhová. Figyelemre méltó különben az a körülmény s ezt itt, ha futólag is, ki kell emelnünk, hogy a belmisszió — amint azt Alfred Eckert is megállapítja (Probleme und Aufgaben des ländlichen Pfarramtes. 1910. 1440.) — a nagyvárosok, tehát nagyvárosi, át nem tekinthető s kellően — az akkori gyülekezeti eszmény tartalmának megfelelően — nem gondozott, mert nem is gondozható gyülekezetek kiáltó szükségéből született meg.

Wichern ugyan az összes keresztyén szeretet-tevékenységeket a belmisszió név alá foglalta, mégis sokkal nagyobb szerepet biztosított abban a misszió, tehát az evangelizáció gondolatának, mint a diako-

nának, mely később előtérbe nyomult s csak újabban váltotta fel az első helyen újból amaz; az angol értelmezésnek megfelelően, mely az evangelizációt, tehát a missziói, gyülekezetteremtő igehirdetést s az ennek végzésére alkalmas munkásokat nevelő intézményes tevékenységet látja elsősorban a belmisszió feladatának.

Az eddigiekből is élénk rajzolódik most már a történelmi belmisszió két legjellemzőbb vonása: a szabad egyesületi forma („Sie ist also die spezifische Organisation freier, durch kein Amt gebundener Nächstenliebe”. Eckert i. m. 1450.) — nálunk Diákmozgalom, Bethánia stb. — és elsősorban az egyházi, mondjuk gyülekezeti közösségen kívül eső, ha arra vissza is ható hitetlenség, bűn és nyomor ellen való küzdelem, amit Niebergall érzéknek nevez az egész népelet megmentésére. („Sinn für die Rettung und Bewahrung des ganzen Volkes”. I. m. II. k. 485. o.)

Történelmi értelemben vett belmisszióról szóltam. Mert elvi alapon s éppen a református keresztyénség álláspontjáról tiltakoznunk kell az ellen a meghatározás ellen s azt a priori el kell utasítanunk magunktól, mely a belmisszió egyik ismertető jegyét az egyháztól független, azzal semmiféle kapcsolatban nem álló szabad egyesületi formában látja. E tekintetben nem érthetünk egyet az általános, ma még uralkodó német felfogással. Újabban ugyan ott is kezd változni a felfogás. A már említett Sulze szerint pl. a belmisszió alanya a gyülekezet kell, hogy legyen s a fejlődés célja nem ellipsis két gyújtóponttal (gyülekezet és szabad egyesület), hanem a kör egyetlen középponttal (gyülekezet). Achelis is hangsúlyozza, hogy „...ein Christentum ohne Kirche stets ungesund ist und die Kirche echtes Christentum zu fördern als ihre eigene Aufgabe zu erkennen hat”. (I. m. 2890.) A történelmi belmisszió másik jellemző vonását, melyet fentebb úgy voltam bátor definálni, hogy az elsősorban az egyházi, mondjuk, gyülekezeti közösségen kívül eső, ha arra vissza is ható hitetlenség, bűn és nyomor ellen való küzdelem, azt hiszem, elvi alapon állva is, kétség nélkül elfogadhatjuk a belmisszió ismérve gyanánt, az „elsősorban” elhagyásával, mert ami a gyülekezeti közösségen belül várokozik reánk feladatként, az gyülekezetépítő munka, öngondozó tevékenység, amint azt röviden a maga helyén kifejtettem. (Hogy a gyakorlatban az általános szóhasználat szerint elfogadottá vált olyan gyülekezeti, egyházmegyei, egyházkerületi megmozdulásoknak belmisszió névvel való jelölése, miknek célja az egyházi élet lelki megelevenedésének munkáltsa, azt tényként állapíthatjuk meg, ez azonban nézetem szerint a felállított distinctió helyes és elméletileg igazolt voltát nem érinti. A belmisszió, mint neve is mutatja, tényleg misszió, azaz hódító tevékenység.

Ennek a munkának, küzdelemnek magából az egyházból kell kiindulnia. Hogy az emberi élet egész területe Isten dicsőségének szinpada kell, hogy legyen, par excellence kálvini gondolat. Ha

átengedjük ezt a területet, hogy rajtunk kívül eső, tőlünk független tényezők dolgozzanak ott Isten nevében, Isten országáért, ámulást követünk el. A belmisszió — ha valakit, — az egyházat kötelezi munkára legelső sorban. Hogy ezt a munkát az egyház milyen keretek között, milyen szervezetek, mondjuk, egyesületek útján végezi, azt a mindenkori szükségletek és a célszerűség szabják meg. Formákhoz mereven nem ragaszkodhatunk. A meglévő egyházi tisztségekhez nem köthetjük. Még azt sem mondhatjuk, hogy a lelkipásztorok álljanak a legelső harcfrontban, vagy, hogy ők adják a hitetlenség, bűn és nyomor ellen való küzdelem vezérkarát. Hogy az ő kezükben fusson össze a vezetés, az irányítás minden szála. A lelkipásztorok legelső sorban a gyülekezetben a helye. Ott vár rá a tennivaló s a tennivalók irányítása. Követésre méltóan szépen és egészségesen oldotta meg ezt a problémát a holland szigorúbb református egyház, mely az evangelizáció jegyében végzi elsősorban a belmissziót a sötét városnegyedek, a hajósok, a prostituáltak, a mindenféle egyházi köteleken kívül állók stb. körében a maga hajó-, autó missziójával, utcai igehirdetésre kiképzett evangelistáival, speciális célok elérésére megszervezett egyesületekkel, bizottságokkal, a gyülekezetek állandó anyagi támogatásával, hogy aztán a megtaláltakat az egyház szeretetintézményeiben vegye gondozás alá. Mindez az egyházból kiindulva s mint a csodálatos áldozatkészséggel kiépített, szintén egyházi külmiszió, a belmisszió is magára az egyházra visszahatva, áldottan, életfakasztóan és élettermékenyítően.

Ezen a ponton eljutottam a végső mondani-
valómhoz, mikről a kitűzött tárgy szerint tulajdon-
képen beszélnem kellett volna.

A belmisszió kihatását, végső jelentőségét —
azonkívül, hogy azért dolgozik, hogy kevesebb le-
gyen a világban a bűn, a sötétség, a nyomor; hogy
több a fény, a Krisztus megismerésében kiragogyó
emberoka s így gazdagabb Isten dicsőségének a
földi életről visszaverődő fénysugára és azonkívül,
hogy a mindenkori milieut — ami nagyon fontos! —
teszi a keresztyén gyülekezetekre nézve kedvezőbbé
azok előfeltétele s fejlődése szempontjából, ebben
az áldott, élettermékenyítő visszahatásban látom és
értékelem leginkább. Hogy a külmiszió micsoda
erő- és áldásforrás azokra az egyházakra nézve,
amelyek szent hevülettel igyekeznek teljesíteni az
áldozócsütörtöki parancsot, hogy az arra imádság-
ban, szeretetben, anyagi áldozatokban fordított be-
fektetés hogy hoz ezerszeres kamatokat a misszio-
náló egyházaknak, arról ebben a körben felesleges
beszélnem. Gondoljunk csak a magunk egyháztör-
ténelmére. Akkor voltunk mindig erősek, amikor
voltak nagy feladataink, amelyekért érdemes volt s
tudtunk is mindent áldozni. Nincs ez másként a
belmisszióval sem. Csak gondoljuk el, hogy a helyi
belmisszió kihatását is érintsem, mit jelentene az,
ha egy-egy gyülekezetünknek meg volna kifelé, hogy
úgy mondjam, a maga külön frontszakasza, egy-
egy sötét, veszélyes pontja a környező életnek,

ahová ő küldene harcosokat, ahol ő harcolna Isten
uralmáért élő hittel, állandó imádsággal, az Ige
fegyverével, szeretetének szent tékozlásával?! Mit
jelentene az saját magára nézve is, ha várná és
kapná onnan a „harctéri tudósításokat“, a helyzet-
jelentéseket?! Mennyi megalázkodást, mennyi bűn-
bánatot, mennyi boldog felemeltetést, erőgyara-
podást?!

Így értelmezem én a belmisszió és egyház (gyü-
lekezet) viszonyát s így látom én e viszony jelen-
tőségét és hatását.

Felvetődhetik még az a kérdés, hogy állandó
jellegű-e a belmisszió és egyház viszonya. nem
jöhet-e el az idő, amikor a belmisszió feleslegessé
teszi magát. Ez a kérdés nem új. Egyidejű a bel-
misszió csecsemőkorával. Már a vittenbergi „Kirchen-
tag“ alkalmával választott központi bizottság is fog-
lalkozott vele mindjárt a megalakulását követő év-
ben. Az 1849-i határozat a fokozatos feloldódást „die
all mähliche Selbstaufflösung“ hangoztatta, 1878-
ban pedig ugyanazon bizottság a belmisszió meg-
maradó önállóságát proklamálta, a lutheri álláspont
konzekvenciájaként: „in Unterstüttung der Kirche“.

Szerény felfogásom szerint erre a kérdésre csak
tagadó választ adhatunk. Igaz, hogy a történelmi
belmisszió sok feladatát átveheti s át is vette az
egyház, — a belmissziónak az egyházra gyakorolt
erjesztő hatása kétségbevonhatatlanul nagyjelentő-
ségű történelmi tény — azonban az is igazság ma-
rad, hogy ebben a világban az egyház sohasem
lesz „ecclesia triumphans“. Mindig „ecclesia mili-
tans“ marad. S a kifelé való harsogásait
mindig a belmisszióban fogja tüzbeküldeni.

Bihartorda.

Ferenczy Károly.

Lelkészwálasztás és gyülekezeti fegyelmezés.

Ez a két kérdés került most a Debreceni
Protestáns Lap útján nyilvános megvitatás alá.
Mind a kettőre törvénytervezet is készült. Legyen
szabad nekem reájak vonatkozólag az alább követ-
kező észrevételeket tenni:

Véleményem szerint a Maklár Károly lelkes-
választási törvénytervezete egyházunk belső életé-
ben a bajokat szaporítaná. A lelkesválasztási jog
elvétele, most a teljesen szabad választási jog
után, olyan zúgolódást támasztana, ami, ha csak
egy kis izgatás járul hozzá, nagyfokú kitérésekben
csapódnék le.

A lelkesválasztási jognak a felettes egyházi
hatóság kezébe való átjársása nem gyógyítaná
meg egyházunkat, sőt az a veszedelem fenyegetné,
hogy egy új, ezideig, hála Istennek, ritkán elő-
forduló református papi typos fejlődnek ki, t. i.
a hatalmasok kegyeit hajhászó, gerinctelen, puhány
református papok typusa. Ezt pedig, valamint
a feltétlenül virágzásra jutó nepotizmust legalább
olyan veszedelemnek tartom egyházi közéletünkre,
mint a mostani demagógiát.

Kétségtelenül elismerem, hogy sok lelkes-

választás — de nem mindegyik — csúf korteskedésekre adott alkalmat, azonban állítom, hogy ebben legelső sorban *nem a nép a hibás*. A beszámítás mérlegén sokkal súlyosabb megítélés alá kell, hogy essék a jelöltek jellembeli fogyatékosága. Minden választási visszaélésnek ez az elsődleges forrása. Épen azért a lelkészválasztási törvény revízióját a lelképásztorok nevelésénél kell kezdeni. Ha pedig a választási visszaélések legnagyobb részéért a jelölteket tehetjük, és joggal, felelőssé: nem lehet a kérdést úgy oldani meg, hogy a választói jogot elvonjuk a néptől. Én nem tartozom a demokráciáért lelkesedők közé, de református egyházalkotmányunkat, kinevezett lelkészekkel (mert mi más lenne, mint kinevezett lelképásztor az, akit a Maklár-féle törvénytervezetben megalakított bizottság választana) elképzelni nem tudom.

Hivatkozni szoktak ugyan arra, hogy Kálvin idejében Genfben a lelkészek testülete választotta a lelképásztort, meg hogy a magyar református egyházban a XVIII. században a traktus, sőt legtöbb esetben az esperes helyezte el a lelkészeket, de mindkét példára való hivatkozás téves. A genfire való hivatkozás azért, mert ott a nép megkérdezett, hogy elfogadja-e lelképásztorául, akit a lelkésztestület küldött. Itt tehát a lelkésztestület csak a lelkészjelölt alkalmas voltát állapította meg, amit most az egyházkerület tesz meg az I. és II. lelkészképesítő vizsgálat útján. A magyar példára hivatkozás pedig azért helytelen, mert akkor igaz, hogy a traktus, sőt leginkább az esperes küldte a lelkészt, de a gyülekezet 2—3 évenként nyilatkozott, hogy óhajtja-e megtartani tovább a lelképásztorát. A papmarasztás eltörlése helyett kapta a nép a papválasztás jogát.

Én a magam részéről nem a papválasztási törvényt tartom szükségesnek megváltoztatni, hanem a választójogi törvényt. Az E. T. I. t.-c. 18. és 19. §§-ait. A 18. § generális rendelkezése teljesen a községi választójogi törvény kopirozása, mintha a református egyháztag semmi egyéb nem volna, mint adófizető alany. Sajnos, az E. T.-nek annyira sikerült ez a megállapítása, hogy valósággal harcot kell folytatni ellene, annyira általánossá vált a gyülekezeteink tagjai abban a hitben élnek, hogy a jó reformátusság fogalmát teljesen kimeríti az, ha az adóját kifizeti. De mit tegyünk ellene, mikor a saját törvénykönyvünk is így gondolkozik, sőt a lelkész és tanító, még ha minden testi és lelki erejét hű és odaadó munkáját adja is az egyháznak, az mind semmi, azért, ha egyházi adót nem fizet, választói joga nincsen. Legelső sorban ezt a gondolkodást kell kipusztítani egyházi törvénykönyvünkben.

Az I. t.-c. 18. §-a tehát így módosítandó: „Jogosult választó az egyházközség minden olyan férfi- vagy önjogú nőtagja (a zárjelben levő magyarázó szakasz érintetlenül marad) aki 24. életévét betöltötte, az egyházi közteherviselésben részt vesz s az egyház tagjai számára a törvény I. t.-c. 109. §-ban előírt kötelességeket híven teljesíti.”

Mi címen is van választói joguk azoknak, akik kötelességeiket nem teljesítik? Azért, mert a jelenlegi törvény által is megadott egyházi fegyelmezési jog nem gyakoroltatik. És pedig azért nem gyakoroltatik, mert sok idő- és papirfogyasztást kívánna az a sok fegyelmi, amit az egyháztagok nyakába kellene akasztani, ha volna feljelentő, vagy ha a lelkész hivatalból egyénenként vádat indítana.

Még kis gyülekezetben meg lehet teremteni hozzá a közhangulatot és a szükséges közvéleményt, de az alföldi tömeggyülekezeteinkben rendkívül nehéz helyzet elé állíthatnák az a lelkész, aki az egyházi fegyelmezést a mai törvények által előírt eszközökkel keresztül akarná vinni s így óhajtáná pl. a választói névjegyzéket is megtisztítani azoktól, akik kötelességeiket nem teljesítik. Most pedig előttünk van püspök urunk szépen kidolgozott törvénytervezete az egyháztagok fegyelmezésére. Én, bár az egyházi fegyelmezés sürgetői közé tartozom, mindazáltal az *egyháztagok* fegyelmezését ilyen módon még 3 év múlva is korainak tartom. Három év alatt nem érünk még el oda, hogy hivatásunktól ilyen lelki színvonalnak átlagosan való megköveteléséhez jogunk lenne. Ha pedig nem érünk el odáig, akkor egy végre nem hajtott törvénnyel lesz csak több. Erre vonatkozólag elég bizonyítékul felhozni, hogy sem lelképásztoraink vagy presbyteraink nem állanak és 3 év alatt sem fognak oda felemelkedni, amilyen magasan ez a törvénytervezet az átlag egyháztag lelkiállapotát elképzei. Száz év mulasztását három év alatt pótolni nem is lehet. Igaz, hogy erre fel lehet emelni a fenyegetés vesszejét, s a nem megfelelő egyházi tisztviselők fölött pedig az ostort meg lehet suhogtatni, de ez hiábavaló. Már azért is, mert se lelképásztorainkat, se tanítóinkat nem úgy nevelte az egyetemes egyház, hogy velök és általok ez a fegyelmezés keresztülvihető legyen. Még ezidőszert tehát nem is kívánhatunk tőlük ilyenfokú vallásos lelkületet, vagy ha kívánunk, mit adnak, nem fog lelkükből fakadni. De még ha minden lelképásztor és minden egyházi tisztviselő lelkileg kész lenne ehhez a munkához, hol vannak hozzá a presbyterek, főként pedig hogy tudnók ezt érvényesíteni intelligenciánk ellen, akiket pedig előbb szintén meg kellene nyernünk és nevelnünk, ami még sokkal nehezebb, mint a nép fiainak megnyerése, mert lelköket közönyösségre nevelték liberális felfogású iskoláink.

Véleményem szerint rendszeres fegyelmezést először csak a lelképásztorok, tanítók, kántorok, gondnok és presbyterekkel szemben kell életbeléptetni. Erre vonatkozólag még 1921-ben tettem javaslatot a békési lelkészi kör értekezletén. Javaslatom lényege az volt, hogy a Geleji Katona István kánonában előforduló kánoni látogatási kérdések a mai viszonyok szerint átalakítva tétessenek fel az egyházi tisztviselők s a presbyterek életének megvizsgálása céljából a kánoni látogatások alkalmával. (Megjelent a Debr. Prot. Lap 1921. évi valamelyik augusztusi vagy szeptemberi számában.) Az egyháztagok fegyelmezése egyelőre csak a vá-

lasztói névjegyzék összeállítása alkalmával történék s mindössze annyiból állana, hogy az előző évi egyházi adójukkal hátrálékban nem álló egyháztagok összeállított névsorában benne levő egyháztagokra vonatkozólag megállapítaná a presbyterium, hogy köztudomás szerint teljesítik-e az E. T. I. t.-c. 109. §-ában felsorolt köteleességeiket? Aki a presbyterium tudomása szerint azok közül valamelyiket nem teljesíti, az a választási névjegyzékbe fel nem vétetik s ezt az illetőnek egy presbyter azzal a figyelmeztetéssel, hogy annak teljesítésére gondja legyen, személyesen tudomására adja.

Kétségtelen, hogy eleinte a presbyteriumok mértéke igen enyhe volna. Minthogy azonban aki nem választó, az nem is választható, lassankint szigorúbb és szigorúbb mértékkel mérne a presbyterium. Erre gondja lenne az illető lelkésznek s az egyházi hatóságoknak, s a presbyterekkel szemben azonnal életbeléptetendő kellő fegyelmezésnek. Körülbelül 10—14 év alatt meg lehetne teremteni azt a közszellemet, ami az egyházi fegyelmezés tárgyában szükséges, amikor aztán az egyháztagok fegyelmezése is megkezdhető lenne. Ennek azonban conditio sine qua non-ja, a lelképásztorok, tanítók, gondnokok és presbyterek azonnali komoly fegyelmezése a Geleji Katona kánonok szellemében.

Megfegyelmezett presbyteriummal s javaslatom szerint módosított választójogi törvénnyel aztán nincs semmi szükség a lelkészválasztási törvény nagyobb mérvű módosítására. A teljesen szabad lelkészválasztási törvényt lényegében érintetlenül hagyva, kérem a teológiai nevelés alaposabbá tételét s a vizsgák szigorítását. Magán a törvényen legfeljebb annyi módosítást lehetne tenni, hogy a II. t.-c. 17. §-ban említett pályázati kérvényeket átvizsgáló bizottságnak a 18. §-ban megállapított jogkörét kielehette bővíteni azzal, hogy ha a pályázók között volna olyan, aki a bizottság legjobb tudomása és kellően megindokolt véleménye szerint annak az állásnak a betöltésére teljesen alkalmatlannak látszik, azt a pályázatból kirekeszthesse. Ez ellen azonban a kirekesztett felebbezési joggal élhessen egy magasabb fórumhoz.

Egyházközségeink között különösen négyféle gyülekezet van, ahol nem felelhet meg akárki. És pedig a városi gyülekezet, a mammoth, a reorganizálást váró gyülekezet s az exponált gyülekezet. A városi gyülekezet (ahol főgimnázium, vagy főreáliskola van) képzetebb lelképásztort kíván. A tömeggyülekezet (pl. ötezer lelken felüli) gyakorlottságot s bizonyos tapasztaltságot, az exponált gyülekezetnek pedig agilis pásztorra van szüksége. A reorganizálásra váró gyülekezet tapasztalatot és agilitást kíván. Ha tehát a pályázók között ilyen helyekre olyan pályáznék akiben nem lát a bizottság semmi garantiát, hogy ezeknek a kölcsönös követelményeknek is képes lenne megfelelni: azt a pályázatból zárassa ki. Ez az intézkedés legalább egy kis önvizsgálatra tanítaná a pályázókat is. Általánosságban ennyit óhajtottam a két javaslatához megjegyezni. Szeretném, ha az általam

ajánlott megoldási mód az ellenvélemények tüzet kiváltaná, hogy abban kellőképpen megtisztulva állana majd a közvélemény előtt.

Hiszem, hogy megvalósítása esetén a gyakorlati élet próbáját is kiállaná. **Gönczy Béla.**

Pár szó a lelkészválasztási törvény reformjához.

Nagy figyelemmel olvastam Maklary Károly künhegyesi lelkész nagy gonddal készült, böles cikksorozatát, nemkülönben Szentesi Tóth Kálmán talpraesett megjegyzéseit. Sajnos, hogy nekem — nagy elfoglaltságom miatt — a figyelmes olvasáson túl egyébre, bővebb tanulmányozásra nem jut időm. Majd talán, mikor a javaslat a zsinat tanácskozó asztalán lesz. Mindamellett most is van egy szerény, de megszívlelendő észrevételem. Mindnyájunknak óhajta és törekvése a választások tisztaságának lehető biztosítása, a visszaélések megszüntetése. Ezt a célt hathatósan szolgálhatná — bármilyen választási törvény mellett — a következő cikk beiktatása:

„A pályázók mindenike, — esetleg a meghívandó jelölt — egyszer megjelenhet a választó egyházközségben és ott istentiszteletet tarthat, az esperes, vagy helyettesének társaságában és felügyelete alatt. Társaloghat is a választókkal, de mindig csak ellenőrzés mellett. Pár óra múlva távoznia kell a gyülekezetből, szintén az esperes, vagy megbízottja társaságában és nappal. Ezen az egy látogatáson kívül a választó egyház tagjaival a választás jogerőre emelkedéséig érintkeznie nem szabad, még semleges területen sem.“

Ezzel szemben természetesen a mai II. t.-c. 20. § kimaradna. Tudott dolog, hogy a kortesmanőverek, vesztegetések, itatások és más üzletek többnyire a paphallgató küldöttségek kiszállása alkalmával terveltetnek ki, vagy bonyolítottak le és nem egyszer megtörtént már, hogy egyik-másik jőzsebü jelöltet ismételten tömegesen „hallgatták meg“ az „önzetlen“ választók. A fent ajánlott eljárás mellett az ily visszaélések legalább is nagyon meg lesznek nehezítve. **Sipos József.**

A szatmári egyházmegye értekezletéről.*

Az egyházmegye rendes tavaszi közgyűlését március hó 30. és 31. napjain tartja. Mi indíthatta a böles vezéreket ez értekezlet összehívására, s mi ösztönözhetette az alkotó tagokat a szinte szokatlan nagy számban való megjelenésre?!?... Felhő tornyosodik az ég alján, felhő két oldalról; az egyikben áldás, a másikban veszedelem. Összejöttünk imádkozni, hogy az áldást hintő jöjjön — a veszedelmet szóró vonuljon tőlünk el.

Az áldás? Generális vizitáció! Szerett főpásztorunk, az ő hűséges munkatársaival ez idén a

* Erről az értekezletről már múlt számunkban is megemlékeztünk.

szatmári ref. egyházmegye legtöbbszörre kicsiny, s gonjokkal és szegénységgel küzdő egyházait látogatja meg. Ez a püspököt szülő, — püspököt nevelő egyházmegye, mely a lefolyt száz évben hivatalos főpásztori látogatást nem kapott: nagy kíváncsisággal és belső szent örömmel várja e látogatást... epedő szomjúsággal néz e felhő felé, bizonyosra veszi az áldást, mely belőle alá fog hullani. Az édesapa gazdag, szerető szívéből a gyermek szívére! E látogatás idői beosztását és módosításait beszélgettük meg.

Várjuk, nem a külsőségek figefalevelével; nem a szegénységet elpalástoló potemkin falakkal; hanem igaz szeretettel, a Zakens kíváncsi hitével, a Bartimeus bizonyos gyógyulást váró nagy reményességével.

Veszedelem? A végrehajtó! Igen, — a végrehajtó, amit a nagyméltóságú m. kir. VKMinister úr, a nem állami tanszemélyzet orsz. nyugdíjintézeti járulékaiknak be nem fizetése esetén, immár beígért. Hogy hol kezdődik a baj..., hogy hol volt a hiba, — a keserűségbe mártott penna gombaságot fogna — ha firtatnák, annyi bizonyos, hogy a baj és hiba: veszedelemmé nőtte ki magát!

Egyházmegyei értekezlet — letér a hivatalos útról a felettes hatóságok közvetítéséről lemond — a nagymélt. VKMinister Úr, már rég letért úgyszólván: valóságos magánlevelezést folytat a kis eklézsiákkal — mindenik iskola fentartó egyház egyénileg nyújtja be kérvényét s tárja fel azt a veszedelmet, mely a beígért végrehajtás esetén nem csak az egyházat; de egyenesen a népoktatás ügyét fenyegeti. A kérvényhez becsatolja 1925. évi számadásának községi előjáróság által igazolt kivonat másolatát és zárlatát; úgyszintén községi bizonyítványt az egyháznak kizárólag egyházi jövedelmet nyújtó ingatlanairól.

Az állasonkénti 24 aranykoronát pedig az 1926. évre is haladéktalanul befizeti, — múlt hátralékai is ez alapon — ha valahol nem volnának befizetve, sürgősen rendeztetnek. És ismét várunk; e rosszul értesült pápa... — pardon — VKMinister úrtól, a jobban értesítendőhöz felelőbezzünk.

Igaz, hogy e sötét felhőn által nem láthat a szemünk. — a fergeteg minden pillanatban reánk szakadhat — de megayugtatójuk a lelkünket; hogy azért a mi jönni fog, ha kár is, ha romlás is, ha veszedelem is, sem önnönmagunk, sem emberek, sem Isten előtt nem lehetünk felelősek.

Hogy egyebekről is — mindennapi sok-sok ügyeinkről s bajainkról is ejtettünk egy-két szót: az bizonyos; de e két tornyosuló felhő meglátása indította a vezéreket, ösztönözte a tagokat, e két felhő, melynek egyikében áldás, másikában veszedelem rejteződik.

Nábrád.

Toth Sándor,
jegyző.

Irodalom

Előfizetési felhívás. Több, mint egy éve előfizetést hirdetem *Az Újszövetség* címen kiadandó, mintegy 10 iv terjedelmű tanulmányomra, mely bár tudományos alapon áll, de a művelt közönség részére is alkalmas gyakorlati építő céllal igyekszik bevezetni a Jézus Krisztus evangéliumának eredeti világába s ismerteti meg a Bibliát.

Mivel elegendő előfizető nem jelentkezett, a kiadást anyagi eszközök hiánya miatt kénytelen voltam elhalasztani. Most új előfizetést nyitok e könyvre, jelezve, hogy az már nyomdában van s pár hét alatt szétküldetik.

Egyben előfizetést hirdetek az *Újszövetségi kommentár* első részeképpen ugyancsak 10 ivnyi terjedelemben megjelenő munkámra is, amely a *János evangéliumának és leveleinek magyarázatát* adja tudományos alapon, de építő céllal. Ez a munka is elkészül néhány héten belül.

Musnai László református lelkész, theologiai m. tanár *Teaca jud. Mures. Romania.*

*

A gazdag tudású s amellett lebilincselő egyszerűséggel és világossággal író kiváló erdélyi lelkipásztor e két újabb művét — melyek valósággal égető szükségletet töltenek be — a legmelegebben ajánljuk papi és nem papi olvasóink szíves figyelmébe és pártolásába.

Előfizetéseket — mindkét könyvre 40,—40,000 (negyven—negyvenezer) koronáért — fölvesz a Méliusz-könyvkereskedés Debrecenben.

Külföld

Ki tud róla? A *Christliche Welt*-ben (1926. 5. szám) olvassuk: „*Szibériában visszamaradt magyar hadifoglyok öt magyar falut alapítottak ott, amelyekben három magyar református gyülekezet van, összesen 385 lélekszámmal. E gyülekezetek lelki gondját három volt theologiai hallgató vette föl, akik hasonlóképpen hadifogságba kerültek volt annak idején.*” Lehet, hogy csak a mi figyelmünk az oka, de nem emlékszünk, hogy ezt a hírt magyar református egyházi lapjaink akármelyikében is olvastuk volna. Pedig éppen nem volna érdektelen a közelebbi részleteket is tudnunk erről a legújabb és legsajátosabb külföldi magyar református szórványról: pl. hogy mi volt az oka az ottmaradtak haza nem jövetelének? milyen összetételűek ezek a gyülekezetek? kicsodák névszerint a lelkigondozók? milyen viszonyban vannak a jelenlegi orosz politikával és társadalmi rendszerrel? stb., stb. Föltesszük tehát közérdekből a kérdést: *ki tud róla?*

Kun József késműves és műköszörős, Debrecen, Széchenyi utca 1. sz.

Különfélék

Dr. Ravasz László püspök délvidéki üdüléséről, f. hó 8-án reggel megjavult egészségi állapotban visszaérkezett Budapestre s átvette hivatala vezetését.

Március 15-én a debreceni templomokban a rendes reggeli istentiszteletek alkalmával alkalmi imák és bibliamagyarázatok tartottak, melyek e nap jelentőségével foglalkoztak.

Épül a Déri-múzeum. A volt kollégiumi fővénkertben lázasan folyik a munka. Szorgalmasan dolgozó emberi kezek rakják az alapját annak a monumentális épületnek, mely a magyar nemzeti művelődésnek egyik erős oszlopa és bizonyosságtétele lesz Debrecen városában, az öreg Kollégium tözsomszédságában.

A Leánykálvineum céljára a Pápai Református Nőegylet március 7-én szépen sikerült estélyt rendezett. Az estélyen előadást tartott Nyáry Pál pécsi lelkész, bibliát magyarázott Czeglédy Sándor egyházkerületi főjegyző. Szerepelt a főiskolai zenekar is. A nemes célra 1.700.000 K gyűlt össze, mint tiszta jövedelem.

Révész Imre emlékünnepely Budapesten. A fasori egyházrészben március 7-én este 6 órakor a presbiterek és családtagjaik részére szerezetvendégség volt, melyen Szabó Imre lelkész, a Révész-centennárium alkalmából a nagynevű debreceni lelképásztor életéről, munkásságáról és élete jelentőségéről emlékezett meg előadásában.

Az új bihari alispán Fráter László, eddig főszolgabíró, debreceni egyházmegyénk tanácsbírája lett. Örömmel üdvözljük a szép tehetségével korán kitűnt új alispánt, — jeles elődök méltó utódát.

A békésháti egyházmegye március 17-én tartotta rendes tavaszi közgyűlését Békésen. Ekkor iktatták tisztségébe az egyházmegye új, de munkában és érdemben régi gondnokát, Szegedy Kálmánt. A közgyűlésen megjelent Baltazár Dezső püspök és Márk Endre egyh. ker. tanácsbíró kíséretében. A közgyűléssel kapcsolatos társaságban háromszáznál többen vettek részt s melegen ünnepelték az új egyházmegyei gondnokot, valamint a püspököt, akit ebéd előtt számos tisztelgő küldöttség is felkeresett. A gyűlésről részletes tudósítást legközelebb hozunk.

Nagy a szegénység, nagy a nyomor Csonka-magyarországban. A trianoni nemzetgyilkoló katasztrófát tetézik az elemi csapások. Tágas tere van a jótékonyságnak. Gyakorolja is azt mindenki, ha nem is tehetsége, de szíve sugallata szerint.

A székesfőváros közönsége súlyos milliárdokat mulatott el a tél folyamán — emberbaráti célokra. Voltak káprázatos fényű báltermek, kincsekbe kerülő diszletek, művészi tablók, tündéri zenekarok, mesés jelmezek, még mesésebb jelmeztelenségek, milliárdos ékszerek stb. Ekkora jólét mellett könnyen megy a jótékonyság. Olvassuk is minden napilapban, hogy Békésvármegye főispánja meleg hangú levélben köszönte meg egyik legfényesebb bál: a Széchenyi-bál rendezőségének az árvizkárosultak felszegélyezésére juttatott — 10.000.000, azaz Tízmillió koronát. Mi szegény vidékiek sokkal szerényebb keretek közt mozgunk. Mindenki aképen sáfarkodik, amint a talentumokat vette. A fehérgyarmati Kálvineum-estélyen szegény falusi papok, kishivatalnokok, kisbirtokosok és kisiparosok családjáiból telt ki a párszáz főnyi közönség. Reprezentációs költségeik minimálisak voltak. De 23.000.000 — mond: Huszonhárommillió koronát adtunk be a kitűzött célra, a leánykálvineumra.

Istentisztelet a leventék számára. Terve van véve, hogy havonként a Nagytemplomban a leventék részére is istentisztelet fog tartatni. Nagy szükség van ezekre az istentiszteletekre, mert éppen az iparos ifjúság van elvonva a templomi istentiszteletek látogatásától azzal, hogy munkaadóik nagyon sokszor még, vasárnaponként is dolgoztatják őket.

Pályázati hirdetés: „Az Út” pályázatot hirdet három, az „Ünnepnapok” sorozatában megjelenendő füzetre és pedig: 1. A Bibliáról, vagy annak egyes részéről szóló füzet, terjedelme egy iv (16 oldal). 2. A magyar protes. egyház történetének rövid előadása könnyed stílusban a nép számára, terjedelme 2 iv (32 oldal). 3. Elbeszélés a magyar református egyház történetéből a nép számára, terjedelme egy iv (16 oldal). A pályaművek építő célzattal, magyaros, élvezhető stílusban irandók. Jelíges levéllel ellátva „Az Út” szerkesztőségéhez (Kolozsvárt. Református Theológia) folyó évi április hó 1-éig küldendők. Az elfogadott munkákat egyenként és ívenként Ötszáz Leuvat jutalmaznak.

A vasárnapi vásárok áthelyezése. Kiskunhalason a református egyház kezdeményezésére, a város képviselőtestülete elhatározta, hogy a vasárnapi vásárokat átteszti a hét két középső napjára s a vasárnapi és ünnepnapos piacokat is csak reggel 8 óráig engedélyezi. Ime, az első fontos lépés abban az irányban, hogy Isten napja nagyobb méltósággal szenteltesse meg. E kiváló példa szinte kérdésül kínálkozik: vajjon a debreceni vasárnapi nagyvásárokat nem lehetne-e hétköznapra tenni s nem volna-e üdvösebb úgy az egyház, mint az egyének szempontjából, hogy az ilyen vásáros vasárnapokon az ürességtől kongó templomok újra megteljenek?!...

Kesztyüs Lajos akadémiai rendes tanárrá kinevezése — mint arra bennünket figyelmeztet.

WACHA tisztít, mos, fest férfi és női fölső ruhát, inget, gallért, kézelőt Debrecen, Simonffy-u. 55.

tettek — nem a földművelésügyi minisztertől, hanem a főméltóságú kormányzótól származik, mert ennek az állásnak a betöltése már államfői jogkörbe tartozik. Annál nagyobb az előléptetés értéke.

Kalocsán, a jezsuiták városában 82 adófizető tartja fent az újonnan alakult kis református egyházat. A hívek már lelkészt is választottak s most templomot akarnak építeni. A kalocsai református hívek áldozatkészségére jellemző, hogy a 82 adófizetőt számláló egyházban a múlt évi perselypénz 11 millió korona volt. Hány nagy gyülekezetünk van, ahol felénnyivel is dicsekedhetik az egyház?...

A debreceni református egyházmegye folyó hó 11-én Debrecenben élénk érdeklődés mellett tartotta meg tavaszi közgyűlését, melyet F. Varga Lajos esperes felemelő imádság és gondolatokban gazdag beszéddel nyitott meg, majd a 28 pontból álló esperesi időszaki jelentés kötötte le a figyelmet. Az 54 pontból álló tárgysorozatban főként három olyan tárgy nyert elintézését, amely közérdekűnek tekinthető: Debrecen felirata külön katonai egyház állítása ellen, mely a komoly elvi kifogások részletes feltárására terjesztett az egyházkerület elé, hogy azután a konvent foglalkozzék ismét az ügyvel. A népiskolai szervezet módosítása ügyében készült egyházkerületi javaslatra egyházmegyénk megtette több pontra kiterjedő észrevételeit. A népiskolai szakfelügyelőség szervezése tárgyában készített konventi tervezet szerinti mintegy 40 állás létesítését közgyűlésünk kivihetetlennek és feleslegesnek tartja s azt javasolja, hogy az eddigi felügyeleti szervek változatlan tovább működése mellett az egyházkerületi középiskolai felügyelő állások analogiájára egyházkerületi tanfelügyelői állások szerveztessenek. Az egyháztagok fegyelmezésére vonatkozó debreceni törvénytervezet tárgyalását, miután a presbyteriumok többsége az ügyvel még nem foglalkozott, úgyszintén a lelkészválasztási törvény revíziója tárgyában való véleménynyilvánítást közgyűlés öszre halasztotta. Délután a bíróság ülésezett. *Dr. Hajdu Gyula*, egyházmegyei jegyző.

A tiszaföldvári lelkészi állásra pályázatukat

beadták: Bagó Bálint zombori, Gilice Sándor kajdacsai, Kelemen Gyula tiszaszalkai, Szendrey Gyula babarci, Maresa Imre kishodosi, Gaál István törökszentmiklósi, Tóth László nagyrévi rendes lelkészek, Birtha István lévai, Arany Gusztáv pacséri volt lelkészek, Nagy László kisujszállási, Molnár Sándor nyirbátori hitoktató lelkészek, Hegedüs Lajos öcsödi, Molnár Elemér törökszentmiklósi, Király Sándor dévaványai, Vörös Lajos makói, Peleskey Sándor debreceni, Hegyi Sándor és Komáromi János budapesti segédlelkészek.

Az Út. A dr. Ravasz László által a lelkészek, tanárok, tanítók és általában nevelői munkával foglalkozó egyének részére alapított s a VIII-ik évfolyamába lépő „Az Út” című havonként megjelenő folyóiratra, melynek jelenlegi szerkesztői dr. Makkai Sándor, dr. Tavasz Sándor és dr. Imre Lajos református theol. tanárok, előfizetést hirdet. Előfizetési díja külföldre egy évre 240 Leu. Előfizetni lehet a Studium budapesti könyvkereskedő cég, avagy Berecky Albert péceli református lelkész útján, ahol is mint főbizományosoknál „Az Út”, könyvei is kaphatók. Ezen minden tekintetben igen értékes folyóirat szerkesztősége és kiadóhivatala (Kolozsvárt. Református Theológia) a programjába vett célkitűzésen kívül újabban egyes kiváló íróktól is adott ki könyveket. Ilyenek: dr. Ravasz Lászlótól: **Az emberélet útjának felén** c. mű, mely rövid idő alatt a második kiadást érte el. Ára 160 Leu. dr. Makkai Sándortól: **Zörgessetek stb.** Ára 180 Leu. dr. Tavasz Sándortól: **Világnézeti kérdések**, ára 120 Leu. dr. Bartók Györgytől: **Kant c. mű.** ára 90 Leu. Vásárhelyi Jánostól: **Bizonyágtétel**, ára 200 Leu. Előjegyzést hirdet Vásárhelyi János kolozsvári esperesnek: **Megvigasztaltatva-vigasztalni** című 60-nál több temetési beszédet tartalmazó könyvére; előjegyzési ára 120 Leu.

A Révész Imre centennáriuma alkalmából a Kálvineum sikerült képeslapon adta ki a nagynevű debreceni lelképásztor arcképét. — Ezer koronáért kapható a Kollégiumban, Kiss Ferencnél, a Központi lelkészi hivatalban s a Méliusz-könyvesboltban.

Apagyon a presbytérium f. év január havában lelkész indítványára elhatározta, hogy minden héten csütörtökön este 6 órai kezdettel március

„DANKÓ” Temetkezési Vállalat

(Tulajdonos: EKLI JÓZSEF.)

DEBRECEN,

KOSSUTH-U. 6. SZÁM.

Telefon: nappal 322.

Telefon: éjjel 66. sz.

M. kir. Tisza István tudományegyetemi klinikák, Állami gyermekmenhely, Honvédkórház, Református árpoda, Debrecen szabad királyi város szállítója.

TELEP ÉS KOPORSÓGYÁR: DOMB-UTCA 16. SZ.,

hol éjjel is a gyászoló közönség rendelkezésére állunk.

Olcsó árak. ♦ Szolid kiszolgálás. ♦ Előnyös fizetési feltételek. ♦ Temetéseket vidéken is vállalunk.

hó végéig templomi vallásos estélyeket tart. Ecélből a templomot 3 drb nagy, egyenként 100 gyertyafényű, szeszégő, izzófényű lámpával szerelte fel. Az orgonához a karban pedig egy 35 gyertyafényűt helyezett. A templomi vallásos estélyek műsora rendszeren: egy bibliamagyarázat, megnyitó- és bezáró ima, vegyeskar mintegy 50—60 taggal, orgonaszóló, magánének, vonósnyéves, szavalat, egyháztörténeti vagy bibliai vonatkozású felolvasás stb. Az érdeklődés híveink, sőt a község összes lakosai részéről, felekezeti különbség nélkül, igen nagy. Túlzsufolt templom, feszült érdeklődő figyelem minden alkalommal. A vallásos buzgóság, egyházaság, templom- és bibliaszeretet növelésére, ébrentartására, sőt állandó meggyökereztetésére hathatós eszköz. Időközönként más egyházak lelkészeit is meghívjuk szereplésre, mely az érdeklődést csak fokozza. Idáig már bibliát magyaráztak vagy szabad-előadást tartottak egyházunkban templomi vallásos estélyünkön: Porzsolt István újfehérvői, Görömbey Péter nagykallói, Orosz Tamás vencesellői, Szarka László kótaji lelkészek. Március végéig még szerepelt fog 4 lelkésztestvérünk. Tapasztalatból állíthatom, hogy a templomban tartott vallásos estélyeknek rendkívül sok előnye van az iskolában tartott vallásos estélyek felett, valláserkölcsi, lelki jógyümölcsei pedig kiszámíthatatlanul többek. Mindez egy kis jóakarattal, buzditással, utánajárással és áldozatkészséggel, még a legkisebb falusi gyülekezetben is megvalósítható.

Német István lelkészársamat szeretettel értesítem, hogy egy árvaházi épület állítására e hónapban tartandó egyházmegyei közgyűlésünknek tettem előterjesztést. Három testületet szándékozom megkeresni. Az egyházmegyén kívül a várost és az egyházközséget. Ha építeni tudnánk, a népjóléti minisztérium a fenntartás költségeit fedezné. Kisújszállás, *Nagy István*, lelkész.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lap-tulajdonos: DR. KUN BÉLA.

Szerkesztői üzenetek.

B. F. Poresalma. Nem emlékszünk, hogy ilyenféle püspöki rendelkezés jött volna. A püspöki hivatalban is utána kérdeztünk, ott sem tudnak róla. E. K., H. Hogy ki hát akkor az „utriusque juris doctor”? Bizony ma nap kevés ember. Az, aki a rendes jogi doktori fokot (dr. universi juris) és a kánonjogi doktori fokot (dr. juris canonici) megszerzi. A politika tudománya nem jog s így ennek doktora (dr. rerum politicarum v. scientiarum politicarum v. politicae) nem jogi doktor. Aminthogy az államtudomány a német egyetemek legtöbbször nem is a jogi, hanem a bölcséleti fakultáson van!

Takarékpénztári csekkszámia 43,916.



Debreczeni István
órasmester Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órákraktára

KARDOS LÁSZLÓ

DEBRECEN, KOSSUTH-U. 9

VÁSZON—FEHÉRNEMŰ
és KELENGYE szaküzlet.

ALAPÍTÁSI ÉV 1831.

1—4

KIVÁLÓ ANYAGOK! — HATÁROZOTT ÁRAK

IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó cég
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, FÜTÉR (SÁNYI HÁZ)

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Legcélsebb ajándék lelkész urak részére a palást.

Cégem eddig 5000 palástot szállított s munkáért a legnagyobb haszon és jutalom az elismerőlevelek voltak. Kérem a közgyűlések hasonló ajándékrendeléseit.

Tisztelettel IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF, az „ORLE” szabója.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF úrnak

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Ref. egyházközségünk előjárósága fiatal s.-lelkészünket, ki ideiglenes kiküldetésének ideje alatt a hívek szeretetét nagy mértékben megnyerte, közelebbi eltávozásakor emlékül egy papi palástartal akarja megajándékozni. Az egyházi lapokból értesültünk, hogy uraságod ref. papi diszruhák és palástok szolid kiállításával a lelkészek tetszését és meglegedését vívta ki. Ezért felkérem, szíveskedjék engemet lehetőleg postafordultával értesíteni, körül-belül 100 korona elegendő volna-e egy szép palástért. Még csak arra kérem, szíveskedjék figyelembe venni, hogy a palástartal egy jeles képzettségű, nemes ambícióju, általánosan kedvelt kezdő fiatal pap érdemeit óhajtjuk jutalmazni. Vagyis inkább ezzel is arra serkenteni, hogy magát tovább képezze, fejlessze. Eppen azért óhajtánók, hogy az ilyen ajándéktárgynak alkalmas legyen úgy minőség, mint kiállítás tekintetében.

Besztercén (Erdély) 1909 szept. 15-én.

Szíves üdvözléssel: Ráduly János, presbiter.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF úrnak

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Készséggel sietek kijelenteni, hogy az Ön által szállított palástartal ifjú lelkészünknek nagy örömet szereztek.

Fogadja szép munkájáért az előjáróság teljes elismerését.

Tisztelettel. Ráduly János, presbiter.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF szabó mester úrnak

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Alulírott, Szántó József úrral egy papi reverendát készítettem és azzal meg vagyok elégedve.

Debrecen, 1909 ápr. 24.

Hazafias tisztelettel: Eröss Lajos, ref. püspök.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

✱

A háztartás, mezőgazdaság és ipar körébe vágó

összes vasárú

állandó nagy raktára.

Telefon 6.

Most megjelent „KÖNYVUJDONSÁGOK“

URAY SÁNDOR:

Levészi szolgálati napló. Az összes református és evangélikus püspökök által ajánlva. Ára esinos félvászon kötésben címaranyozással **50,000 korona.**

HARSÁNYI GUSZTÁV:

Töredékek egy magyar református lelkész hányatott életéből. Ára **35,000 korona.**

S. SZABÓ JÓZSEF:

A debreceni református Kollégium tanárai és kiválóbb növendékei 1549—1925-ig. Ára **40,000 K.**

Dr. MAKKAI SÁNDOR:

„Zörgessetek és megnyitattik néktek“. (Tanulmány előadások, beszédek, elmélkedések a lelkipásztor naplójából. Ára **126,000 korona.**

VÁSÁRHELYI JÁNOS:

„Bizonyágtétel.“ Egyházi beszédek. Ára **125,000 korona.**

A legszebb konfirmációi ajándék Dr. ERDŐS KÁROLY

Az én vallásom című kis könyvecske. Ára vászonkötésben **7,500 kor.** Fohászok, kivonat az én vallásom című könyvecskéből. Ára **1,500 K.**

Konfirmációi emléklap, kicsi 500 K., nagy 1000 K.
Konfirmációi anyakönyv 1 iv 2,100 korona.

RÉVÉSZ IMRE

centennáriuma alkalmával
rendkívüli árleszállítással

45000 korona helyett **30,000** koronáért

kapható a még kevés példányszámban levő

Révész Imre: Kálvin élete című mű.

A fenti művek kaphatók és megrendelhetők a

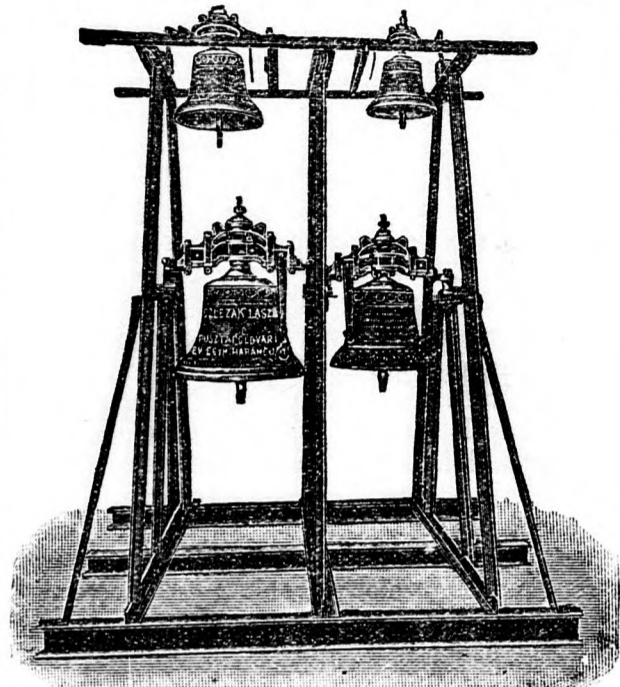
„MÉLIUSZ“

könyvkereskedésben,

Debrecen, Ferenc József-út 26.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang-ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár
BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.
(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÖR-
HAZ“ megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lipót 913—53.



Az 1900. évi párizsi világ-, 1921. és 1923. évi vas- és gépipari kiállításon aranyéremmel kitüntetve. Számos egyházi elismerőlevelét és az 1925. Orsz. Kézművesipari Társulat versenyén a m. kir. korm. díszoklevelével kitüntetve.

Tekintetes SZLEZÁK LÁSZLÓ úrnak
haranggyáros

BUDAPEST.

A békési református egyház 1924. évi augusztus hó 17-én átvette és megszállaltatta nagy templomának tornyából az Ön által készített három új harangját. Jó lelkiismerettel kinyilatkoztatom, hogy külsőképen is gyönyörűen elkészített harangjaink kifogástalan szép csengő, a nagy harang pedig messze bűgő hangjával az egész huszonháromezer lelkes egyházam minden tagjának tetszését és megelégedését a legnagyobb mértékben megnyerte és kiérdemelte. Ennélfogva úgy a kitűnő munkáért, mint a teljesen szakszerű hangolásért nagy egyházam nevében teljes elismerésemet és hálás köszönetemet nyilvánítom.

Békés, 1926 január 4-én. Kiváló tisztelettel

Karácson András
ref. lelkész.

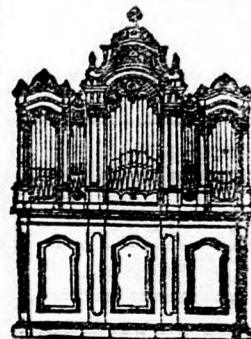
FITTLERSÁNDOR

orgona és harmónium gyára
Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít:

Új Orgonákat,
Orgonasípokát,
iskolai és templomi
Harmóniumokat.

Javítások gyorsan, szakszerűen mérsékelt áráért
Árjegyzék és költségtérítés díjtalan



ALAPÍTTATOTT 1910-BEN